

РОЗВИТОК ПАЗУХ ТВЕРДОЇ МОЗКОВОЇ ОБОЛОНКИ У ПРЕНАТАЛЬНОМУ ПЕРІОДІ ОНТОГЕНЕЗУ

Ю.М.Вовк, О.П.Антонюк

*Луганський державний медичний університет, Буковинський
державний медичний університет (м. Чернівці)*

У зародків 6,0-7,0 мм тім'яно-куприкової довжини (ТКД) в перимедулярній мезенхімі, яка оточує краніальний відділ нервової трубки, виявляються первинні щілини – майбутні пазухи твердої мозкової оболонки (ТМО). Закладка верхньої стрілової пазухи відбувається в результаті редукції і перетворення первинних венозних сплетень, зачаток прямої пазухи утворюється з переднього венозного сплетення. Поперечні і сигмоподібні пазухи формуються в результаті диференціювання судинної сітки середнього венозного сплетення. Задне венозне сплетення перетворюється в потиличну пазуху. Стік пазух проходить стадію недиференційованого формування переднього і середнього венозних сплетень, які розміщуються в потиличній ділянці мозкової оболонки. Виявлені дві крайні форми будови венозної системи та пазух ТМО: 1) розгалужена з наявністю анастомозів; 2) магістральна з малою кількістю анастомозів. Встановлені варіанти утворення поперечних пазух: права – продовження верхньої стрілової пазухи, ліва – анастомоз із прямою пазухою. Визначені типи будови стоку пазух: 1) спільний хрестоподібний; 2) зміщений (ліво-правобічний) з біфуркацією верхньої стрілової пазухи; 3) формування з прямої і поперечних пазух; 4) змішаний – з їх асиметрією. Індивідуальна вікова мінливість пазух ТМО пов'язана з процесами структуризації відділів головного мозку і редукції венозної системи. Встановлені онтогенетичні періоди формування пазух: 1) зародковий (5-6 тиж.); 2) передплодовий (2-3 міс.); 3) період структурних перетворень (4-6 міс.); 4) інтенсивного розвитку (7-9 міс.).